

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2014. Ovaj prevod je realizovan uz podršku Trast fonda za ljudska prava Saveta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On ne obavezuje Sud. Ako su Vam potrebne dodatne informacije, pogledajte detaljnu naznaku o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2014. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur a la fin du présent document.

RANIJE TREĆE ODELJENJE

PREDMET NACLIŠVILI I TOGONIDZE PROTIV GRUZIJE

(Predstavka br. 9043/05)

PRESUDA
[Izvodi]

STRAZBUR

29. april 2014.

Ova će presuda postati pravosnažna pod uslovima iz člana 44, st. 2 Konvencije ali može biti predmet redaktorskih izmena.

U predmetu Nacvlišvili i Togonidze protiv Gruzije,
Evropski sud za ljudska prava (ranije Treće odeljenje), zasedajući u
Veću u sastavu:

Josep Kasadeval (*Casadevall*), *predsednik*,
Alvina Đulumjan (*Gyulumyan*),
Korneliu Birsan (*Corneliu Bîrsan*),
Ján Šikuta,
Nona Cocoria (*Tsotsoria*),
Kristina Pardalos,
Johanes (*Johannes*) Silvis, *sudije*,

i Santjago Kesada (*Santiago Quesada*), *sekretar Odeljenja*,

Nakon većanja zatvorenih za javnost, održanih 15. oktobra 2013. i 3.
aprila 2014,

Izriče sledeću presudu, usvojenu potonjeg dana:

POSTUPAK

1. Predmet je formiran na osnovu predstavke (br. 9043/05) koju su 9. maja 2005. godine protiv Gruzije Evropskom sudu za ljudska prava (u daljem tekstu: Sud) podnela dva gruzijska državljana, g. Amiran Nacvlišvili (u daljem tekstu: podnosilac predstavke) i gđa Rusudan Togonidze (u daljem tekstu: podnositeljka predstavke) u skladu sa članom 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Konvencija).

2. Podnosiocima predstavke, kojima je odobrena pravna pomoć radi javne rasprave o meritumu (vidi stavove 5 i 6 dole u tekstu), su zastupali gđa M. Giošvili (*Gioshvili*), gđa E. Filjejeva (*Fileeva*) i g. Korotejev (*Koroteev*), advokati iz Gruzije i Ruske Federacije. Državu Gruziju (u daljem tekstu: Država) su sukcesivno predstavljali njeni zastupnici pred Sudom, g. M. Kekenadze, g. D. Tomadze i g. L. Meskhoradze, službenici Ministarstva pravde.

3. Podnosilac predstavke je naročito tvrdio da je postupak sklapanja nagodbe, propisan domaćim pravom u predmetno vreme a koji je primenjen u njegovom slučaju, predstavljao zloupotrebu postupka i da je bio nepravičan suprotno članu 6, st. 1 Konvencije i članu 2 Protokola br. 7 Konvencije. Uz to je tvrdio da je publicitetom koje je njegovo hapšenje dobilo prekršeno njegovo pravo na pretpostavku nevinosti shodno članu 6, st. 2 Konvencije. Pored toga, oba podnosioca predstavke su tvrdila da ih je država ometala u vršenju prava na podnošenje pojedinačnih predstavki, suprotno članu 34 Konvencije i da su novčanim kaznama koje su im izrečene tokom postupka sklapanja nagodbe povređena njihova prava na imovinu iz člana 1 Protokola br. 1.

4. I podnosioci predstavke i Država su podneli pisane napomene o dopuštenosti i meritumu predstavke.

5. Sud je pravosnažnom odlukom usvojenom 25. juna 2013. proglasio predstavku delimično dopuštenom (član 29, st. 1 do kraja Konvencije). Sud je u pogledu daljeg postupka odlučio da strane u postupku svoje napomene o meritumu izlože u usmenom postupku (shodno pravilu 59, st. 3 Poslovnika Suda).

6. Javna rasprava o meritumu održana je u zgradi Suda u Strazburu 15. oktobra 2013 (shodno pravilu 59, st. 3 Poslovnika Suda).

Pred Sudom su se pojavili:

(a) *u ime Države*

gospodin G. LORTKIPANIDZE i g. A. BARAMIDZE, *zamenici ministra pravde,*

gospodin L. MESKHORADZE, *zastupnik pred Sudom,*

gospođa Š. MEZURNIŠVILI (SH. MEZURNISHVILI) i gospođa N.

MEZVRIŠVILI (MEZVRIŠVILI), *savetnice,*

(b) *u ime podnosilaca predstavke*

gospođa M. GIOŠVILI,

gospođa E. FILJEJEVA,

gospodin Mr K. KOROTEJEV, *zastupnici.*

Sudu su se obratili g. Meskhoradze, gđa Giošvili, gđa Filjejeva i g. Korotejev.

7. Sud je 1. februara 2014. izmenio sastav svojih Odeljenja, ali je ovu predstavku zadržalo ranije Treće odeljenje.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

8. Podnosilac i podnositeljka predstavke su rođeni 1950. odnosno 1953. godine i trenutno žive u Moskvi, Ruskoj Federaciji, odnosno u Kutaisiju, Gruziji. Oni su muž i žena.

A. Istorijat

9. Podnosilac predstavke je bio zamenik gradonačelnika Kutaisija, drugog po veličini grada u Gruziji, od 1993. do 1995. a od 1995. do 2000. je

vršio funkciju generalnog direktora preduzeća koje je rukovalo fabrikom automobila u tom gradu (u daljem tekstu: fabrika), jednog od najvažnijih javnih preduzeća u zemlji. Na plenarnoj sednici akcionara fabrike 29. decembra 2000. je imenovan za predsednika nadzornog odbora fabrike.

10. Podnosilac predstavke je posedovao najveći broj deonica u fabrici posle države (koja je posedovala 78,61% deonica), ukupno 12,95% deonica koje je kupio 1998. i 2002. godine. Podnositeljka predstavke je bila vlasnica 2,6% deonica koje je kupila 2002, te je ovaj par zajedno posedovao 15,55% deonica.

11. Podnosilac predstavke je otet decembra 2002. Njegovi su ga otmičari teško zlostavljali a pušten je na slobodu nakon što je njegova porodica platila veliku otkupninu.

B. Krivični postupak protiv podnosioca predstavke

12. Podnosilac predstavke je 12. marta 2004. optužen za nezakonito smanjenje deoničarskog kapitala fabrike, za koji je bio zadužen prvo kao generalni direktor a zatim kao predsednik nadzornog odbora. Optužen je za fiktivnu prodaju, prenos i otpis i trošenje te dobiti protivno interesima kompanije (član 182 Krivičnog zakonika – „zloupotreba ovlašćenja proneverom i prisvajanjem tuđe imovine“).

13. Policija i tužilac Kutaisija su 15. marta 2004. otišli do radnog mesta podnosioca predstavke da ga uhapsu.. ...

15. Podnosilac predstavke je 16. marta 2004. angažovao advokata da štiti njegove interese.

16. Kada je 17. marta 2004. prvi put ispitivan u svojstvu osumnjičenog, podnosilac predstavke je u prisustvu svog advokata tvrdio da je nevin i iskoristio je svoje pravo da se brani ćutanjem.

17. Tužilaštvo je istog dana, 17. marta 2004, podnelo zahtev Gradskom sudu Kutaisija da podnosiocu predstavke odredi pritvor. Tužilaštvo je tvrdilo da bi podnosilac predstavke, koji je optužen za ozbiljno krivično delo, možda mogao pokušati da izbegne pravdu, spreči utvrđivanje istine i nastaviti da vrši krivična dela. Gradski sud je u rešenju po ovom zahtevu usvojenom nenaznačenog datuma podnosiocu predstavke odredio tromesečni pritvor. Podnosilac predstavke je pred Gradskim sudom u Kutaisiju osporavao to rešenje u skladu sa članom 243 Zakona o krivičnom postupku (u daljem tekstu: ZKP) a taj je sud njegovu žalbu odbacio nenaznačenog datuma.

18. Podnosilac predstavke je 25. marta 2004. poslao dopis tužilaštvu u kojem je naveo sledeće: „S obzirom na to da mi je stalo do budućnosti fabrike automobila i da smatram da je moguće rešiti probleme [koje imam] sa državom, izražavam spremnost da se odreknem deonica u fabrici koje su trenutno u mom vlasništvu i vlasništvu moje supruge a u korist države“.

19. Regionalni sud u Kutaisiju je 14. juna 2004. produžio pritvor podnosioca predstavke do 15. jula 2004, a zatim je njegov pritvor jula 2004. produžen do 15. septembra 2004.

20. Podnosilac predstavke je tokom prva četiri meseca pritvora bio smešten u istoj ćeliji sa licem optuženim za njegovu otmicu 2002. godine (vidi stav 11 gore u tekstu) i još jednim licem koje je služilo kaznu za ubistvo. Nakon što se Javno pravobranilaštvo žalilo na tu činjenicu jer je fizička i psihička dobrobit podnosioca predstavke bila u opasnosti, zatvorske vlasti su podnosioca predstavke preselile u drugu ćeliju.

21. Podnosiocu predstavke i njegovom advokatu je 1. avgusta 2004. omogućen uvid u spise krivičnog predmeta. Podnosilac predstavke je 6. avgusta 2004. angažovao još jednog advokata da štiti njegove interese u postupku.

22. Istraga je okončana 6. septembra 2004. a podnosilac predstavke je optužen za navedena dela. Nakon što se uz pomoć svoja dva advokata upoznao sa celim spisom predmeta, ponovo je tvrdio da je nevin ali je potvrdio svoju nameru da sarađuje u istrazi.

23. Oba podnosioca predstavke su istog dana, 6. septembra 2004, svoje deonice, ukupno 15,55% deoničarskog kapitala, besplatno preneli na državu.

24. Prema pisanoj izjavi u spisu predmeta koju je dao g. G.T.-ia, radnik te fabrike, on i još devet zaposlenih u toj fabrici su na zahtev tužilaštva u vezi sa krivičnim postupkom protiv podnosioca predstavke besplatno preneli na državu svoje deonice u zamenu za njegovo puštanje iz pritvora. U spisu predmeta se nalaze primerci relevantnih sporazuma o besplatnom prenosu deonica datiranih na 6. septembar 2014.

25. Spisi sadrže i izjavu svedoka, gđe M.I.-dze, sestre podnositeljke predstavke, po kojoj je javni tužilac takođe zahtevao od porodice podnosioca predstavke da uplati 50.000 gruzijskih larija (GEL) (oko 21.000 evra (EUR)) Fondu za razvoj državnih tela koji obezbeđuju zaštitu prava (u daljem tekstu: Razvojni fond) radi zaključenja „proceduralnog sporazuma“ po kojem se podnosilac predstavke pušta iz pritvora. Javni tužilac im je stoga obezbedio dokumenta potrebna za prenos, pri čemu je dodao da se podnosilac predstavke ne sme naznačiti kao lice koje uplaćuje sredstva. Javni tužilac je insistirao na tome da uplatu Razvojnog fondu ne izvrše direktno podnosioci predstavke. Gđa M.I.-dze je zato pristala da zahtevani iznos uplati u svoje ime.

26. Kao što dokazuje relevantna potvrda banke o prenosu sredstava, uplata je izvršena 8. septembra 2004, pri čemu su dokumentu navodi ime gđe M.I.-dze kao osobe koja je izvršila prenos.

27. Podnosilac predstavke je sledećeg dana, 9. septembra 2004, podneo pisani zahtev javnom tužiocu tražeći od njega da pripremi „proceduralni sporazum“ (u daljem tekstu „sporazum o nagodbi“) shodno postupku uvedenom u gruzijski pravosudni sistem februara 2004. Podnosilac

predstavke je naveo da je, iako smatra da je nevin, spreman da postigne dogovor o kazni i plati štetu koju je država pretrpela; naveo je da će s tim u vezi uplatiti 35.000 GEL (14.700 EUR) u državni budžet. Dodao je da potpuno razume sadržaj sporazuma.

28. Javni tužilac Kutaisija je istog dana ponudio a podnosilac predstavke je prihvatio sporazum o nagodbi u vezi sa kaznom (shodno članu 679, st. 2 ZKP). U zapisniku o sporazumu o nagodbi se navodi da je podnosilac predstavke „aktivno sarađivao tokom istrage tako što je dobrovoljno nadoknadio štetu u iznosu od 4.201.663 GEL (približno 1.765.000 EUR) koju je izazvao svojim kriminalnim aktivnostima time što je državi vratio 22,5% deonica u fabrici“ mada je odbio da prizna krivicu za dela za koja je optužen. Tužilac je pored toga napomenuo da je, bez obzira na činjenicu da je podnosilac predstavke optužen za naročito teško delo za koje je predviđena kazna zatvora od šest do dvanaest godina, ipak moguće ponuditi mu sporazum o nagodbi s obzirom na to da je u potpunosti nadoknadio štetu i na to da je takav sporazum u interesu efikasnog korišćenja državnih resursa. Konkretno, tužilac je obećao da će sudu predložiti da osudi podnosioca predstavke bez razmatranja merituma i da mu izrekne blažu kaznu u obliku novčane kazne u vrednosti od 35.000 GEL (14.700 EUR). Podnosiocu predstavke je objašnjeno da ga sporazum o nagodbi ne oslobađa od eventualne građanske odgovornosti. Podnosilac predstavke je izjavio da u potpunosti shvata sadržinu nagodbe i da je spreman da je prihvati a da odluku nije doneo pod bilo kakvom prisilom, pritiskom ili usled nepriličnih obećanja. Zapisnik o sporazumu o nagodbi su svojeručno potpisali i tužilac i podnosilac predstavke i njegova dva advokata.

29. Javni tužilac je istog dana, 9. septembra 2004, podneo zahtev Gradskom sudu u Kutaisiju u kojem je predlagao da odobri navedeni sporazum o nagodbi, kojim se predviđa da sud neće razmatrati meritum predmeta, da će podnosilac predstavke biti proglašen krivim po tačkama optužnice i da će mu biti izrečena umanjena kazna predviđena za ta dela i da će optuženom biti izrečena novčana kazna u iznosu od 35.000 GEL (14.700 EUR). U zahtevu tužioca se pominje da je uz zahtev priložen pisani zapisnik sporazuma o nagodbi i dvanaest tomova spisa ovog krivičnog predmeta.

30. Gđa M.I.-dze je istog dana, 9. septembra 2004, izvršila bankovni prenos sredstava kojim je državi platila novčanu kaznu u iznosu od 35.000 GEL (14.700 EUR) shodno navedenom sporazumu o nagodbi između podnosioca predstavke i javnog tužioca.

31. Sudija pojedinac Gradskog suda u Kutaisiju je na usmenom pretresu 10. septembra 2004. razmatrao zahtev tužioca od 9. septembra 2004. Kao što ukazuje zapisnik sa pretresa, sudija je podnosiocu predstavke u prisustvu jednog od dvojice advokata koji su potpisali sporazum o nagodbi (vidi stav 27 gore u tekstu) objasnio koja prava ima shodno članu 679-3 Zakona o krivičnom postupku. Podnosilac predstavke je odgovorio da je u potpunosti svestan svojih prava i da je dobrovoljno pristao na nagodbu i da nije bio

izložen bilo kakvom nepriličnom pritisku tokom pregovora sa tužiocem. To je potvrdio i njegov advokat. Podnosilac predstavke i njegov advokat su zatim zamolili sudiju da odobri sporazum o nagodbi koji je podneo tužilac i potvrdili da u potpunosti prihvataju njegove posledice. Advokat je dodao da je on pomagao u pregovorima o sporazumu o nagodbi između svog klijenta i tužilaštva, da je njegov klijent insistirao na postizanju dogovora i da je on, u svojstvu advokata, podnosiocu predstavke pružao sve neophodne savete.

32. Oslonivši se na dokumentarne dokaze i svedočenja raznih svedoka prikupljenih tokom faze istrage, sud u Kutaisiju je utvrdio da su optužbe protiv podnosioca predstavke osnovane. Taj sud je takođe primetio da podnosilac predstavke, koji je 6. septembra 2004. optužen za krivična dela iz člana 182, st. 2, t. a, b i c, i st. 3, t. b Krivičnog zakonika, “nije priznao krivicu i da je koristio svoje pravo da se brani ćutanjem. Međutim, pošto je aktivno saradivao tokom istrage, dobrovoljno je nadoknadio štetu u iznosu od 4.201.663 GEL (1.765.000 EUR) koju je prouzrokovao svojim kriminalnim aktivnosti time što je državi vratio 22,5% deonica u fabrici.“

33. Gradski sud je pored toga naveo da je nakon sudijskog razmatranja doneo zaključak da je sporazum o nagodbi zaključen u skladu sa zakonom, da ga je podnosilac predstavke potpisao potpuno svestan činjenica i da to nije učinio usled bilo kakve prisile, pritiska ili bilo kakvog obećanja koje je prevazilazilo ono što je dozvoljeno tokom sklapanja nagodbe. Taj sud je stoga odobrio sporazum time što je podnosioca predstavke proglasio krivim po tačkama optužnice i izrekao mu novčanu kaznu u iznosu od 35.000 GEL (14.700 EUR). Podnosilac predstavke je zatim momentalno oslobođen u sudnici.

34. Kao što je pomenuto u izreci odluke Gradskog suda u Kutaisiju od 10. septembra 2004, ta odluka je pravosnažna i na nju se ne može izjaviti žalba. Strane u postupku su, međutim, imale pravo da podnesu zahtev za ukidanje odluke i ponovno otvaranje postupka u slučaju da novootkrivene okolnosti to opravdavaju.

35. Prema spisima predmeta, podnosilac predstavke je nakon okončanja krivičnog postupka i potonjeg oslobađanja napustio Gruziju i od tada živi u Moskvi, u Rusiji.

...

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO I MEĐUNARODNI DOKUMENTI

A. Zakon o krivičnom postupku (ZKP)

49. Relevantne odredbe vezane za „proceduralne sporazume“ (“საპროცესო შეთანხმება” na gruzijskom, *saprotseso shetankhmeba*), ili

nagodbe su uvedene u ZKP 13. februara 2004, a prvi amandmani na njih su usvojeni 24. juna 2004, tako da su u predmetno vreme propisivale:

Član 15

„Može se zaključiti proceduralni sporazum u skladu sa načelom o nezavisnosti pravosuđa. Proceduralni sporazum doprinosi bržem i efikasnijem pravosudnom sistem.“

Član 679-1

„1. Sud može da izrekne presudu na osnovu proceduralnog sporazuma bez razmatranja merituma predmeta o kojem odlučuje. Proceduralni sporazum se zasniva na sporazumu u vezi sa odgovornošću optuženog ili kazne. Predlaganje proceduralnog sporazuma predstavlja prerogativ tužilaštva.

2. Kada se sporazum zaključuje u vezi sa kaznom, optuženi ne priznaje krivicu već postiže dogovor sa tužiocem o kazni ili nekažnjavanju i/ili prihvata da saraduje tokom istrage.

3. Kada se sporazum zaključuje u vezi sa odgovornošću, optuženi priznaje krivicu i/ili saraduje tokom istrage.

4. Proceduralni sporazum se zaključuje s odobrenjem hijerarhijski višeg tužioca.

5. Tužilac na osnovu proceduralnog sporazuma može da traži smanjenje kazne za optuženog ili da odluči da ublaži optužbe protiv njega ili da odustane od jednog broja optužbi pod uslovom da optuženi prizna krivicu po svim tačkama.

6. Pre no što odluči o smanjenju kazne ili ublažavanju optužbi, tužilac mora da razmotri (a) težinu kazne koja pretil optuženom kao i težinu nezakonitosti dela i krivice optuženog; (b) korišćenje državnih resursa na način kojim se najviše štiti opšti interes...

7. Proceduralni sporazum se ne zaključuje bez angažovanja pravobranioca i bez prethodne saglasnosti optuženog sa sadržajem sporazuma.

8. Proceduralni sporazum je ništavan ako se naknadno ispostavi da podaci i dokazi koje je optuženi dao tokom istrage... nisu uverljivi i ne doprinose stvarnoj mogućnosti identifikovanja odgovornih lica. Odluku o poništavanju proceduralnog sporazuma donosi sud.

9. U određenim slučajevima, u kojima je saradnja optuženog tokom istrage dovela do otkrivanja naročito teškog krivičnog dela ili kriminalne aktivnosti službenog lica i u kojima je optuženi neposredno doprineo održivosti istrage, javni tužilac može od suda zatražiti da optuženog oslobodi krivične odgovornosti. ...

11. Tužilac prilikom sklapanja proceduralnog sporazuma mora da obavesti optuženog da ga sporazum ne oslobađa od eventualne građanske odgovornosti. Javni tužilac odnosno zamenik javnog tužioca može u posebnim okolnostima doneti obrazloženu odluku kojom se optuženi oslobađa od eventualne građanske odgovornosti. U ovim okolnostima odgovornost snosi država.“

Član 679-2 st. 2, 3 i 4

„2. Optuženi ili njegov punomoćnik ili advokat mora da potpiše pisanu izjavu kojom potvrđuje da nakon dobijanja pravnog saveta svojevoljno prihvata sudsku odluku usvojenu bez razmatranja merituma predmeta. Optuženi mora u potpunosti da razume sadržaj predloga koji će tužilac podneti sudu, kao i pravne posledice odluke koju sud može da donese.

3. Kada optuženi i tužilac postignu proceduralni sporazum, tužilac mora da sastavi predlog u kojem izlaže sadržaj sporazuma. Predlog zatim potpisuju tužilac, advokat optuženog i optuženi.

4. Sadržaj predloga iz stava 3 ovog člana je poverljiv a pristup njemu mogu imati samo potpisnici i sud.“

Član 679-3

„1. Proceduralni sporazum mora da bude sačinjen u pisanom obliku i odobren od strane suda tokom javnog pretresa, osim ako pretres mora biti održan iza zatvorenih vrata iz opravdanih razloga. Odluka suda mora da odražava proceduralni sporazum. Sud mora da obezbedi da je sporazum zaključen bez primene nasilja i zastrašivanja i bez obmane ili nezakonitih obećanja. Sud takođe mora da obezbedi da se optuženi dobrovoljno saglasio sa sporazumom i da je bio u mogućnosti da dobije stručnu pravnu pomoć.

2. Sud pre odobravanja proceduralnog sporazuma mora da obezbedi da

(a) optuženi u potpunosti shvata prirodu krivičnog dela za koje je optužen;

(b) optuženi u potpunosti shvata koja mu se kazna može izreći za krivično delo koje priznaje;

(c) je optuženi svestan pravnih zahteva vezanih za priznanje krivice u kontekstu proceduralnog sporazuma;

(d) optuženi u potpunosti shvata da sud nema nikakvu obavezu da prihvati predlog tužilaštva u kojem se na osnovu proceduralnog sporazuma preporučuje ublažavanje ili apsolutno oslobađanje od kazne;

(e) optuženi shvata da ima sledeća ustavna prava:

- pravo na odbranu;

- pravo da odbije da zaključi sporazum u kojem priznaje krivicu;

- pravo na razmatranje merituma predmeta.

(f) proceduralni sporazum ne predstavlja rezultat prisile, zastrašivanja ili obećanja koja prevazilazi granice dozvoljenog u takvom sporazumu;

(g) optuženi ne osporava činjenice na kojima je zasnovan sporazum sa njegovim priznanjem krivice.

3. Sud donosi odluku u skladu sa zakonom i nije obavezan da odobri sporazum između optuženog i tužioca.“

Član 679-4 st. 1, 3, 4, 5, 6 i 7

„1. Sud u situacijama predviđenim u prethodnom Poglavlju može da izrekne bilo presudu [kojom odobrava sporazum o nagodbi] bez razmatranja merituma ili odluku kojom predmet vraća tužiocu radi podizanja optužnice.

3. Sud na osnovu spisa predmeta mora da utvrdi da je optužba osnovana, da je kazna predložena u predlogu pravična i da je optuženi svojevolejno priznao krivicu.

4. Ako se složi sa činjeničnom i pravnom ocenom predmeta koju je izneo tužilac i smatra da je predložena kazna pravična, sud izriče presudu u roku od mesec dana od dana prijema predmetnog predloga tužioca ... .

5. Ako utvrdi da podneti dokazi ne potkrepljuju optužbu ili da je proceduralni sporazum zaključen suprotno članu 679-1, sud predmet vraća tužiocu radi podizanja optužnice.

6. Sud je ovlašćen da smanji kaznu koju tužilac predlaže ako smatra da je isuviše stroga.

7. Optuženi ima pravo da odbije da zaključi proceduralni sporazum zasnovan na njegovom priznanju krivice u bilo kom trenutku tokom sudskog postupka pre no što sud izrekne odluku. Advokat optuženog ne mora da se složi sa ovim odbijanjem. Obaveze iz sporazuma se ne mogu odbiti nakon što sud donese odluku.“

Član 679-7 st. 2 i 3

„2. Nije dozvoljena žalba na presudu [iz prethodnih članova], koja postaje pravosnažna nakon dostavljanja.

3. Presuda može biti preispitana shodno sa uobičajenim pravilima vezanim za nove činjenice ili pravne okolnosti.“

50. Nakon izmena i dopuna ZKP usvojenih 25. marta 2005, podnošenje predloga sudu da se postupak okonča sporazumom o nagodbi nije više predstavljalo prerogativ tužioca. Takav je zahtev mogao podneti i optuženi (član 679-1 st. 1). Pored toga, sadržina predloga tužioca više nije bila poverljiva (član 679-2 st. 4), osim dela sa informacijama koje je optuženi obelodanio tokom istrage. Istim je izmenama i dopunama uvedena i obaveza održavanja pretresa na kojem sud odobrava proceduralni sporazum koji se u integralnoj verziji unosi u zapisnik postupka (član 679-3 st. 4).

51. Pored toga, izmenama i dopunama usvojenim 25. marta 2005. je uvedena obaveza suda da tokom razmatranja zakonito podnetog sporazuma o nagodbi optuženom objasni da njegova eventualna pritužba da je tužilaštvo prema njemu nepropisno postupalo tokom prethodnih pregovora neće osujetiti odobravanje sporazuma o nagodbi (član 679-3 st. 2(1)).

52. Štaviše, dok je članom 679-6 pre 25. marta 2005. bila dozvoljena samo mogućnost izjavljivanja žalbe na presudu kojom se proceduralni sporazum proglašava ništavnim, predmetnom izmenom je optuženom data mogućnost da višem sudu izjavi žalbu na odobravanje sporazuma u roku od petnaest dana od dana usvajanja odluke suda ako

„(a) je proceduralni sporazum zaključen primenom obmane;

(b) su prava optuženog na odbranu bila ograničena;

(c) je proceduralni sporazum zaključen uslede primene nasilja, prisile, pretnji ili zastrašivanja;

(d) sud koji je odlučivao o predmetu nije vršio svoje dužnosti iz [gorenavedenih članova].”

53. U izmenama i dopunama o kojima je reč nije precizirano može li se po gorenavedenim osnovama izjaviti žalba na odluke usvojene pre 25. marta 2005.

B. Savet Evrope

1. Preporuka br. R (87) 18 Komiteta ministara državama članicama o pojednostavljenju krivičnog pravosuđa

54. Ovu Preporuku o pojednostavljenom i skraćenom postupku je Komitet ministara Saveta Evrope usvojio 17. septembra 1987. godine. Sledi relevantni deo te Preporuke:

„Imajući u vidu povećanje broja krivičnih predmeta koji se podnose sudu a naročito onih za koje su zaprečene blage kazne, kao i probleme koje izaziva dužina krivičnog postupka;

Smatrajući da kašnjenja u kažnjavanju krivičnih dela štete ugledu krivičnog pravosuđa i utiče na valjano sprovođenje pravde;

Smatrajući da kašnjenja u krivičnom pravosuđu mogu biti rešena ne samo izdvajanjem određenih resursa i načinom na koji se ti resursi koriste, već i jasnijom definicijom prioriteta za sprovođenje krivične politike, kako u pogledu oblika tako i u pogledu suštine, putem:

- pribegavanja načelu diskrecionog gonjenja;
- primene sledećih mera u pogledu lakih i masovnih krivičnih dela:
- takozvanog skraćenog postupka,
- vansudskih poravnanja od strane organa nadležnih za krivične stvari i ostalih posredničkih organa, kao moguće alternative gonjenju,
- takozvanih pojednostavljenih postupaka;
- pojednostavljivanja redovnih sudskih postupaka...“

2. Poštovanje dužnosti i obaveza od strane Gruzije, Izveštaj Komiteta za praćenje poštovanja dužnosti i obaveza od strane država članica Saveta Evrope (Komiteta za praćenje), 21. decembar 2005.

55. Sledi relevantni izvodi iz navedenog Izveštaja Komiteta za praćenje:

„44. Izvestioci imaju i neke rezerve u pogledu sve veće tendencije presađivanja stranih, obično neevropskih pravnih modela u nacionalni pravosudni sistem Gruzije. To je, na primer, slučaj sa nedavno usvojenim propisima o nagodbi, koji predstavljaju pokušaj oponašanja pravne prakse Sjedinjenih Država i kojima će se izvestioci vratiti u pasusu o borbi protiv korupcije. ...

47. Premda je jasno da vlasti moraju da uzimaju u obzir zahteve javnosti da se preduzimaju momentalni i odlučni koraci u vezi sa najnotornijim slučajevima navodne korupcije, izvestioci insistiraju na tome da očekivanja javnosti ne mogu da opravdaju povrede prava osumnjičenih i nepoštovanje osnovnih načela pravičnog krivičnog postupka. Hapšenja nekih bivših zvaničnika optuženih za korupciju su izvršena u spektakularnim okolnostima, često bez naloga za hapšenje i u slučajevima kada nije bilo naznaka da osumnjičeni nameravaju da beže. Organizacije za zaštitu ljudskih prava su izvestile o nekoliko predmeta u kojima je primenjena preterana sila, neka su hapšenja snimljena a snimci – kojima se ponižava ljudsko dostojanstvo osumnjičenih – su naširoko emitovani na nekoliko televizijskih kanala. Poštovanje načela

pretpostavke nevinosti tek treba da se utemelji za neke kategorije osumnjičenih u novoj Gruziji.

48. Sistem „nagodbe“, po kojem osumnjičeni mogu da izdejtstvuju ublažavanje ili odustajanje od optužbi protiv njih u zamenu za uplaćivanje novca koji su navodno proneverili, je u najmanju ruku kontroverzan. Premda se institut nagodbe naširoko primenjuje u Sjedinjenim Državama kao i nekim državama članicama Saveta Evrope, on se obično odnosi na sporazume po kojima optuženi pristaju da priznaju krivicu (potkažu druge izvršioce, itd.) u zamenu za blažu optužbu. Gruzijski sistem nagodbe ide korak dalje i u jednačinu uvodi finansijsku komponentu – od optuženih se traži da vrate određen iznos koji približno odgovara iznosu koji su navodno ukrali. Tužilac zauzvrat pristaje da ublaži ili odustane od optužbi. Sporazum mora da odobri sudija.

49. Izvestioci smatraju da ova praksa, usled specifičnosti gruzijske verzije sistema nagodbe, naročito uvođenja finansijske komponente i očigledno proizvoljnog načina na koji se primenjuje u određenim slučajevima ali ne i u drugim slučajevima, nije u saglasnosti sa standardima Saveta Evrope. Ovaj sistem može ne samo da stvori utisak da je velikim lopovima dozvoljeno da kupe imunitet od pravde, već izaziva i zabrinutost jer nedostatak administrativnih kontrola i provera u gruzijskoj policiji, tužilaštvima i sudovima stvara opasnost od zloupotreba. Izvestioci shvataju da je novac dobijen preko „nagodbi“ (nekih 30 miliona USD do sada) veoma važan i da je doprineo isplati penzija i finansiranju nekih hitnih potreba, ali se ne slažu sa konceptom koji je vrhovni tužilac sugerisao da se efikasnost pravosuđa može meriti budžetskim prihodima koje je ostvarilo. Posle višegodišnje rasprostranjene korupcije i sistematskog neobaziranja na vladavinu prava, Gruziji je potrebno pravosuđe koje je efikasno i jednako za sve.

50. Izvestioci stoga pozivaju gruzijske vlasti da momentalno i suštinski preispitaju važeći postupak nagodbe kako bi ga usaglasili sa standardima Saveta Evrope.”

3. Rezolucija br. 1415 (2005) Parlamentarne skupštine Saveta Evrope

56. Parlamentarna skupština Saveta Evrope je 24. januara 2006. nakon razmatranja navedenog Izveštaja Komiteta za praćenje usvojila Rezoluciju br. 1415 (2005). Slede relevantni izvodi iz ove Rezolucije:

„9. Skupština nakon konsultacija sa gruzijskim vlastima, ... poziva Gruziju da: ...

Kritički preispita postojeću praksu sistema „nagodbe“ koja – u postojećem obliku – s jedne strane dozvoljava navodnim izvršiocima krivičnih dela da iskoriste dobit stečenu izvršenjem krivičnih dela da sebi kupe slobodu, a s druge, sa sobom nosi opasnost od zloupotrebe ili da će biti primenjivana proizvoljno ili čak iz političkih razloga; ...“

4. Izveštaj Tomasa Hamarberga (Thomas Hammarberg), komesara za ljudska prava Saveta Evrope, nakon posete Gruziji 18-20. aprila 2011.

57. Sledi tekst relevantnih delova Izveštaja o sistemu nagodbe u Gruziji koji je komesar za ljudska prava objavio 30. juna 2011:

„Sporazumi o nagodbi

63. Komesar je posvetio posebnu pažnju pitanju nagodbe i njene primene u krivičnim predmetima.

64. Nagodba sada preovlađuje u funkcionisanju krivičnog pravosuđa u Gruziji. Došlo je do velikog povećanja u primeni nagodbe otkad je uvedena 2004. Predsednik Vrhovnog suda je komesara obavestio da su sporazumi o nagodbi zaključeni u oko 80% svih krivičnih predmeta 2010.

65. Nagodba nesporno predstavlja uspešan mehanizam za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala. Značajne koristi od nagodbe obuhvataju i brzo rešavanje krivičnih predmeta i rasterećivanje posla sudova, tužilaca i advokata. Pored toga, ona doprinosi smanjenju kazni a time i broja zatvorenika, što je od ključnog značaja u kontekstu visoke stope prenaseljenosti zatvora u Gruziji.

66. Postojeći model nagodbe, propisan novim ZKP, podrazumeva priznanje krivice ili dogovor o kazni sa tužiocem (izjava *nolo contendere*). Može ga pokrenuti optuženi ili tužilac.

67. Optuženi mora da ima pravobranioca u kontekstu sklapanja sporazuma o nagodbi; uloga advokata u ovom procesu je, međutim, ograničena. Prema podacima koje je komesar dobio, većina optuženih je praktično sigurna da će biti osuđena, a njihovi advokati im savetuju da sklope nagodbu sa tužiocem kako bi kaznu sveli na minimum umesto da nastoje da oslobode svoje klijente od optužbi. Ovaj je stav naročito uobičajen u slučaju dela za koje je predviđena kazna zatvora. Međutim, zamenik ministra pravde je istakao da će nove odredbe Zakona o krivičnom postupku, kojima se odbrani daju veća prava, takođe pozitivno uticati na položaj odbrane u kontekstu sporazuma o nagodbi.

68. Komesar je zabrinut zbog diskrecionih ovlašćenja tužioca tokom pregovora o sporazumu o nagodbi. Na primer, tužilac sad može da predlaže kazne koje su manje čak i od najnižih zakonom predviđenih kazni, a mnogi veruju da bi to ovlašćenje trebalo da ima sudija. Pored toga, u zakonu nije definisan potreban stepen saradnje optuženog sa tužilaštvom, što dovodi do subjektivnosti i nedoslednosti prakse.

69. Sud odlukom odobrava sporazum o nagodbi. Tokom sudskog razmatranja sporazuma, sudija treba da obezbedi da sporazum o nagodbi nije zaključen usled prinude i zastrašivanja i treba da prouči dokaze koji potkrepljuju optužbe. Vlasti tvrde da sudski nadzor nad sporazumima o nagodbi predstavlja značajnu garantiju i naglašavaju da sud može da odbije da odobri sporazum ako optužbe nisu potkrepljene ili ako utvrdi neku povredu. Advokati, međutim, tvrde da se sudija u praksi prilikom razmatranja uslova sporazuma u suštini oslanja na dokaze koje tužilac izvodi i da se u velikoj većini slučajeva slaže sa predlozima tužioca.

70. Jedna o specifičnosti gruzijskog sistema nagodbe je vezana za član 42 Krivičnog zakonika, po kojem se u kontekstu sporazuma o nagodbi može izreći novčana kazna i za povredu Krivičnog zakonika za koje nije predviđen ovaj oblik kazne. Organizacija *Transparency International Gruzije (Transparency International Georgia)* tvrdi da se u praksi novčane kazne izriču u 99% predmeta, dok vlasti osporavaju tu cifru. Ovaj proces nije transparentan usled nepostojanja jasnih kriterijuma za određivanje novčanih kazni. Zaštitnici ljudski prava u Tbilisiju su tvrdili da se one određuju na osnovu procene platežnih mogućnosti optuženog; ovo je dovelo do percepcija da se sloboda može kupiti.

71. Iako primena mehanizma nagodbe izaziva zabrinutost u praksi, vlasti tvrde da sistem sadrži dovoljne garantije. Zamenik ministra pravde je, međutim, priznao da postoji potreba da se poveća transparentnost sistema i poboljšaju percepcije o njemu.

72. Zakonom je predviđeno potpuno oslobađanje od kazne u izuzetnim slučajevima, kada optuženi delotvorno saraduje u istrazi. Mada ova mogućnost sigurno može doprineti rešavanju krivičnih predmeta, postoje izveštaji o zloupotrebama u tom kontekstu. ...

73. Takođe je izražena zabrinutost da sistem nagodbe može dovesti do veće nespornosti optuženih da se žale na zlostavljanje ili preteranu primenu sile od strane policije, ako je do toga došlo. Vlasti su taj problem ranije prepoznale i uvele zaštitne mere. Međutim, problem možda ne leži u samom postojanju sistema nagodbe već, kao što je već pomenuto, u kontekstu u kojem se primenjuje. Za većinu optuženih kojima skoro sigurno preči osuđujuća presuda, nagodba predstavlja jedinu alternativu da dobiju blažu kaznu a manja je verovatnoća da će se optuženi opravdano žaliti na zlostavljanje ako veruju da postoji opasnost da će time podriti mogućnost zaključenja sporazuma sa tužiocem.

Zaključci i preporuke

74. Funkcionisanje sistema nagodbe ne može i ne treba da se posmatra odvojeno od funkcionisanja celog sistema krivičnog pravosuđa. Kombinacija nekoliko faktora – veoma visokih stopa osuđujućih presuda, stroga kaznena politika i nizak nivo javnog poverenja u pravosudni sistem – lako bi mogla da utiče na optužene da priznaju krivicu čak i kada su nevini, što dovodi do izopačenja pravde.

75. Važno je imati u vidu da se optuženi koji prihvati da prizna krivicu odriče jednog broja prava, uključujući pravo da svedoči i pravo na suđenje. Komesar primećuje da su zaštitne mere možda propisane zakonodavstvom ali da je njihovo sprovođenje u praksi izloženo kritici. Sudije treba da vrše odgovarajuću kontrolu sporazuma o nagodbi i obezbede da se te zaštitne mere u potpunosti sprovedu u praksi. Komesar je takođe zabrinut zbog veoma ograničene uloge koju odbrana igra u pregovorima o sporazumu o nagodbi.

76. Od suštinske je važnosti da se optuženi uvek izjašnjava o krivici dobrovoljno i da se ne nalazi ni pod kakvim nepriličnim pritiskom. U tom cilju je potrebno da se za sistem razviju objektivni standardi za pregovore između odbrane i tužioca, uključujući i jasniju definiciju koncepta „saradnja tokom istrage“, kao i jasni kriterijumi za utvrđivanje iznosa novčanih kazni koje se izriču optuženom.

77. Konačno, potrebno je hitno preduzeti konkretne korake za povećanje transparentnosti sistema. Komesar podržava napore vlasti u tom pogledu i podstiče ih da usvoje inkluzivni pristup i konsultuju sve relevantne grupe, uključujući zaštitnike ljudskih prava i advokate.“

C. Transparency International

58. Februara 2010. je *Transparency International* Gruzije (TI Gruzije), nacionalni ogranak pomenute međunarodne nevladine organizacije, objavio svoj prvi analitički izveštaj o sistemu nagodbe u Gruziji pod nazivom *Nagodba u Gruziji (Plea Bargaining in Georgia)*.

59. U izveštaju se nakon izlaganja postupka, razloga zašto je država uvela nagodbu u domaći pravni poredak i činjenica vezanih za primenu tog mehanizma (prema zvaničnim statističkim podacima, 12,7% krivičnih postupaka je 2005. okončano sporazumima o nagodbi) analiziraju opasnosti

koje jedinstveni gruzijski model nagodbe nosi a sobom u pogledu prava na pravično suđenje.

60. Shodno tome, u tekstu koji sledi su navedeni neki relevantni izvodi iz potonjeg dela izveštaja (svi statistički podaci koji se navode u izveštaju su zvanični i TI Gruzije ih je dobio ili od Vrhovnog suda ili Vrhovnog tužilaštva):

„... Statistika pokazuje da se skoro uvek odobravaju nagodbe koje sklapaju optuženi i tužilac.

U teoriji, predsedavajući sudija treba da obezbedi da nagodba nije postignuta usled nepriličnog pritiska na optuženog i da je do dogovora došlo dobrovoljno. Sudija takođe mora da obezbedi da nisu prekršena osnovna prava optuženog (kao što je pomoć pravobranioca). Gruzijske sudije su 2008. odbile samo 8 od 8.770 nagodbi ukupno podnetih te godine, odnosno manje od 0,1%. Sudije takođe treba da utvrde da je u pitanju osnovana sumnja da je optuženi izvršio krivično delo za koje se tereti. Drugim rečima, sudija mora da bude uveren da su dokazi koje tužilac podnese dovoljni za sprovođenje celog suđenja. S tom razlikom što kod nagodbe optuženi ne osporava dokaze.

Svi advokati koje je TI Gruzije intervjuisao su sumnjali da su sudije razmatrale da li postoji osnovana sumnja da je optuženi izvršio krivično delo za koje se tereti „u bilo kom drugom osim u čisto procesnom smislu“. Predmet Nacvlišvili i Togonidze protiv Gruzije primer je navodnog propusta sudija da propisno razmotre neki predmet; u tom je predmetu optuženi izjavio da je tužilac pristao da sklopi nagodbu tek nakon što je preneo svoje deonice u fabrici automobila na vlasti i uplatio 50.000 GEL „po sopstvenoj slobodnoj volji“. Sud je zatim odobrio nagodbu, na osnovu zvanične novčane kazne od 35.000 GEL, koja nije obuhvatala „poklone“ koji su ranije plaćeni, pri čemu nije uopšte razmatrao sumnjive uplate. ...

Sveznajući tužilac?

Ako ste optuženi za krivično delo u Gruziji, možete biti prilično sigurni da će Vas proglasiti krivim. Stope osuđujućih presuda su izuzetno visoke. Od 17.639 krivičnih predmeta podnetih gruzijskim sudovima 2008, samo sedam postupaka je okončano oslobađajućom presudom a još 111 je okončano pre izricanja presude. Tako da stopa osuđujućih presuda iznosi 99%, što protivnici nagodbe smatraju neposrednim rezultatom gubitka sudske nezavisnosti izazvane tom praksom. Tužioci tvrde da je visoka stopa osuđujućih presuda rezultat „velikog rada“ i „pažljivog gonjenja“ i da predstavlja dokaz da sistem dobro funkcioniše.

Zamenik predsednika Vrhovnog suda Zaza Meišvili [Meishvili] tvrdi da stopa osuđujućih presuda nije neuobičajena kada sa poredi sa SAD, gde se 90-95% krivičnih predmeta okončava nagodbom a time i osuđujućom presudom.

Razlika je, međutim, u tome što se veoma visok broj predmeta u kojima nije postignut sporazum o nagodbi takođe okončava osuđujućom presudom. Stope osuđujućih presuda u većini drugih zemalja su mnogo niže nego u Gruziji. Na primer, među zemljama OECD je stopa osuđujućih presuda viša samo u Japanu, gde iznosi 99,7%. ...

Iako je broj oslobađajućih presuda opao od uvođenja nagodbe 2004, taj broj je i ranije bio tako mali da ona nije izazvala neku razliku. Naša stopa osuđujućih presuda je porasla sa 97% 2003. godine na 99% 2009. godine. Zapravo, 2005. godine, kada je nagodba od antikoruptivne mere prerasla u rasprostranjenu praksu u običnim krivičnim predmetima, skoro se udvostručio broj oslobađajućih presuda i okončanih

predmeta a stopa osuđujućih presuda je smanjena na 94%, do sada najnižu registrovanu stopu.

Razlog za visoke stope osuđujućih presuda manje ima veze sa nagodbom a više sa sovjetskim pravnim nasleđem u Gruziji, sistemom u kojem je priznanje krivice predstavljalo osnovu. Kao što je jedan akademik rekao „tužilac je bio najmoćnije lice u sovjetskom modelu krivičnog pravosuđa a to je u velikoj meri i dalje. On je bio odgovoran za usmeravanje celog krivičnog postupka i nije se libio da koristi iznuđena priznanja, falsifikovane dokaze ili pritvor kao način za iznuđivanje priznanja“.

Zamenik predsednika Vrhovnog suda Zaza Meišvili je potvrdio TI Gruzije da je procenat priznanja visok i izjavio da „velika većina“ nagodbi uključuje i priznanje krivice optuženog.

Nagodba predstavlja jedini izbor

Mada ne možemo da krivimo nagodbu za očigledno visoke stope osuđujućih presuda, ogromna statistička verovatnoća da će biti izrečena osuđujuća presuda ima još jedan veoma negativan efekat. Suština nagodbe nalaže da ona bude upravo to, proces nagodbe sa optuženim koji pokušava da ishoduje najlakšu moguću kaznu od tužioca. To je moguće samo ako optuženi ima dovoljno poluga da bi se takav sporazum isplatio tužiocu. Drugim rečima, tužilac zna da će morati da prođe kroz dugotrajan pravni proces, možda kroz tri sudske instance, ako se ne složi sa uslovima optuženog. Te poluge su u velikoj meri oslabljene kada Vam je stopa osuđujućih presuda približno 100% i tužiocima omogućava da diktiraju uslove i da optuženima daju „uzmi ili ostavi“ ponude.

Nagodba ne funkcioniše u sistemima sa visokim stopama osuđujućih presuda. Kada čak i optuženi koji su nevinu osećaju pritisak da „priznaju krivicu“ jer je statistička verovatnoća da će im biti izrečena oslobađajuća presuda tako niska, sva moć se nalazi u rukama tužilaca. Stoga nagodba kao institut ne može delotvorno da funkcioniše ako se stopa osuđujućih presuda u Gruziji ne smanji na neki realniji nivo.“

61. Prema zvaničnim statističkim podacima koje je TI Gruzije dobio od Vrhovnog suda Gruzije i koje je naveo u svoja dva gore pomenuta izveštaja, stopa oslobađajućih presuda u Gruziji je iznosila 0,4% 2004, 0,7% 2005, 0,2% 2006. a između 2007. i 2009. je iznosila 0,1%.

III. UPOREDNA STUDIJA

62. Studija u 30 država članica Saveta Evrope kako bi se ustanovilo da li postoje krivični postupci koji su po prirodi slični gruzijskom sistemu nagodbe pokazala je da ekvivalentni mehanizmi ne postoje u sledeće tri zemlje – Azerbejdžanu, Grčkoj i Turskoj. Mali broj drugih zemalja (konkretno, Austrija, Danska i Portugal) nije usvojio zakonodavstvo kojima u svoje pravne sisteme uvode nagodbu kao pravni koncept ali ipak poznaje nagodbu ili slične procese u praksi.

63. Austrija, Belgija, Francuska i Lihtenštajn imaju postupke koji sadrže elemente nagodbe koji dovode do obustave krivičnog postupka, dok su u Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Crnoj Gori, Češkoj, Estoniji, Francuskoj, Nemačkoj, Italiji, Mađarskoj, Malti, Moldaviji, Poljskoj, Rumuniji, Rusiji, Slovačkoj, Sloveniji, Srbiji Španiji, Švajcarskoj, Ukrajini i Ujedinjenom

Kraljevstvu (Engleskoj i Velsu) uspostavljeni procesi nagodbe koji za posledicu imaju osuđujuću krivičnu presudu.

64. Pored toga, u Austriji, Crnoj Gori, Češkoj, Mađarskoj, Rusiji i Srbiji postoji mogućnost izricanja blaže kazne, odustajanja od optužbi ili obustave krivičnog postupka ako optuženi saraduje sa vlastima i tako doprinese rešenju krivičnog predmeta.

65. Nagodba u državama članicama Saveta Evrope uglavnom ima oblik nagodbe o kazni, a to je slučaj u Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Crnoj Gori, Češkoj, Estoniji, Francuskoj, Italiji, Mađarskoj, Malti, Moldaviji, Nemačkoj, Rumuniji, Rusiji, Slovačkoj, Sloveniji, Srbiji, Španiji, Švajcarskoj, Ukrajini i Ujedinjenom Kraljevstvu. Nagodba o optužbi je moguća u Mađarskoj, Sloveniji, Srbiji, Španiji, Švajcarskoj i Ujedinjenom Kraljevstvu. Istraživanje pokazuje da nagodba o kazni predstavlja uobičajeniju praksu od nagodbe o optužbama u državama Saveta Evrope. Ovaj aspekt je u bliskoj vezi sa načelom zakonitosti koji tužilaštvu daje manje slobode da menja ili odustaje od optužbi.

66. Sporazume o nagodbi koji za posledicu imaju osuđujuću krivičnu presudu bez izuzetka razmatraju nadležni sudovi. Sudovi su u tom smislu obavezni da utvrde da li je sporazum o nagodbi zaključen u skladu sa važećim procesnim i materijalnim pravilima, da li ga je optuženi zaključio dobrovoljno i svesno, da li postoje dokazi koji potkrepljuju priznanje krivice optuženog i da li su uslovi sporazuma odgovarajući.

67. Na osnovu istraživanja se može utvrditi da sud je koji razmatra ovu materiju opšte uzev obavezan da razmotri spise predmeta pre no što odluči da li da odobri ili odbije sporazum o nagodbi i da mora da utvrdi da li dokazi u spisima potkrepljuju priznanje krivice ili priznanje optuženog. Nasuprot tome, sud u Italiji zakon ne obavezuje da razmotri dokaze ili potvrdi da se postoji osnovana sumnja da je optuženi izvrši predmetno krivično delo, a ni sud u Švajcarskoj nije automatski u obavezi da razmotri dokaze. Rusko zakonodavstvo ne propisuje eksplicitnu obavezu sudova da razmatraju dokaze u predmetima koji se odnose na nagodbe. Takva bi se obaveza ipak mogla izvesti iz obaveza suda koji razmatra takav predmet da utvrdi da li su ispunjeni svi uslovi za odobravanje sporazuma o nagodbi.

68. Sudovi u manjem broju slučajeva imaju zakonsku obavezu da bar u određenim okolnostima u slučaju skraćenog postupka nalože pribavljanje dodatnih dokaza koji već ne postoje u spisu predmeta i da ih razmatraju. Nemački sudovi u tom pogledu zadržavaju obavezu da nalože pribavljanje dokaza u cilju razjašnjavanja bilo kog aspekta predmeta koji bi mogao biti od značaja za njihovu odluku, čak i ako je zaključen sporazum o nagodbi. U Ujedinjenom Kraljevstvu, ako strana osporava činjenice, sud se mora pozvati da razmotri dokaze radi utvrđivanja činjenica i zatim da na osnovu toga izrekne presudu.

69. Sporazume o nagodbi u većini zemalja obuhvaćenih istraživanjem zaključuju tužilaštvo i optuženi a zatim ih razmatraju sudovi. Sudovi su u

tom scenariju u načelu ovlašćeni da odobre ili odbiju sporazum o nagodbi ali ne i da preinačuju uslove u njemu. Sudovi u Bugarskoj su ovlašćeni da predlože amandmane na sporazume o nagodbi koji im se podnose na razmatranje. Te amandmane, međutim, moraju da prihvate optuženi, njegov pravobranilac i tužilac. U Nemačkoj, Rumuniji i, u određenoj meri i u Ujedinjenom Kraljevstvu, uslove sporazuma utvrđuje nadležni sud (tj. nisu zasnovani na prethodnom sporazumu tužilaštva i odbrane).

70. Na osnovu ovog istraživanja se može potvrditi da proces nagodbe za posledicu ima brži postupak suđenja u svim zemljama u kojima je takav proces uveden. Stoga zaključenje sporazuma o nagodbi ima efekte na procesne zaštitne mere i sudske garantije. Propisan je, međutim, određeni broj zaštitnih mera kako bi se ti efekti neutralisali.

71. Na primer, optuženi mora da ima pravobranioca u Bugarskoj, Češkoj, Francuskoj (svaki put kada se pojavi pred sudom nakon prethodnog priznanja krivice (*comparution sur reconnaissance préalable de culpabilité*)), Mađarskoj, Malti, Moldaviji, Rusiji, Sloveniji i Srbiji. U drugim zemljama ne postoje posebna pravila o obavezi da optuženog predstavlja pravobranilac u predmetima vezanim za nagodbu, tako da se u njima shodno primenjuju pravila o pravnom zastupanju.

72. Zaključenje sporazuma o nagodbi je uslovljeno priznanjem optuženog u Austriji i Lihtenštajnu (u obema državama postoji samo koncept *skretanja krivičnog postupka* koji dovodi do obustave krivičnog postupka), u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Češkoj, Estoniji, Francuskoj, Mađarskoj, Malti, Moldaviji, Nemačkoj, Rumuniji, Rusiji, Slovačkoj, Sloveniji, Srbiji, Španiji, Švajcarskoj, Ukrajini i Ujedinjenom Kraljevstvu. Italija, međutim, predstavlja izuzetak: sporazum o nagodbi ne iziskuje nužno da optuženi prizna krivicu.

73. Međutim, u skoro svim zemljama obuhvaćenim istraživanjem, s očiglednim izuzetkom Rumunije, priznanje krivice optuženog se može iskoristiti samo u svrhu sporazuma o nagodbi. Priznanje krivice ili priznanje optuženog ne može se iskoristiti protiv njega ako se sporazum o nagodbi ne zaključi ili ga odbije sud.

74. Sudovi sledećih zemalja o sporazumu o nagodbi odlučuju na pretresu: Austrije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Češke, Estonije, Francuske, Italije, Lihtenštajna, Mađarske, Malte, Moldavije, Nemačke, Rumunije, Rusije, Slovačke, Srbije, Španije, Švajcarske i Ujedinjenog Kraljevstva. Zakonom je eksplicitno propisano prisustvo optuženog na pretresu u, na primer, Bugarskoj, Crnoj Gori, Mađarskoj, Rumuniji, Rusiji i Slovačkoj. S druge strane, u Italiji nije neophodno da optuženi prisustvuje pretresu.

75. U većini zemalja obuhvaćenih istraživanjem je pravo na žalbu ograničeno nakon zaključenja sporazuma o nagodbi. Čini se da se optuženi u Sloveniji u potpunosti odriče prava na žalbu u slučaju da je zaključio sporazum o nagodbi (bar kada je sud odobrio sporazum o nagodbi).

Zaključenje sporazuma o nagodbi za posledicu ima ograničavanje prava na žalbu u Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Crnoj Gori, Češkoj, Estoniji, Italiji, Mađarskoj, Malti, Moldaviji, Rusiji, Slovačkoj, Srbiji, Španiji, Švajcarskoj i Ukrajini. Pravo na žalbu nije ograničeno u Austriji, Francuskoj, Lihtenštajnu, Nemačkoj, Poljskoj, Rumuniji i Ujedinjenom Kraljevstvu.

PRAVO

I. NAVODNE POVREDE ČLANA 6, ST. 1 KONVENCIJE I ČLANA 2 PROTOKOLA BR. 7

76. Podnosilac predstavke se žalio da su mu povređena prava iz člana 6, st. 1 Konvencije i člana 2 Protokola br. 7, tvrdeći da je proces nagodbe primenjen u njegovom slučaju predstavljao zloupotrebu pravnog postupka i da nije mogao da izjavi nikakvu žalbu višem sudu na sudsko odobrenje sporazuma o nagodbi koji je smatrao nerazumnim.

77. Shodno relevantnim odredbama člana 6, st. 1 Konvencije i člana 2 Protokola br. 7:

Član 6

„1. Svako, tokom odlučivanja o ... krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu ... raspravu ... pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.“

Član 2 Protokola br. 7

„1. Svako ko je odlukom suda osuđen za krivično delo ima pravo da njegovu osudu ili kaznu preispita viši sud. Ostvarivanje ovog prava, uključujući i osnove za njegovo korišćenje, uređuje se zakonom.“

A. Podnesci Države

78. Država je tvrdila da je nagodba, kao oblik dogovornog i skraćenog krivičnog postupka, uspešno inkorporisana u zakonodavstvo i praksu raznih evropskih država i širom sveta u skladu sa osnovnim garantijama pravičnog suđenja. Pojava i širenje nagodbe je bila uslovljena sve većim interesima procesne ekonomije. Država je podvukla da je Komitet ministara još 1987. državama članicama Saveta Evrope savetovao da razviju sredstva za pojednostavljenje i ubrzanje postupaka suđenja, koja uključuju skraćeni postupak, vansudsko poravnanje i priznanje krivice (vidi stav 54 gore u tekstu). Pored toga je naglasila da proces nagodbe predstavlja praktičan i jedan od najuspešnijih mehanizama za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala. Uvođenje nagodbe u Gruziji 2004. godine ne može se nikako u potpunosti shvatiti ako se ne uzme u obzir kontekst

endemskog kriminaliteta i korupcije koji su u to vreme prožimali tu zemlju. Cilj primene nagodbe bio je da se hitno odgovori na ove sistemske probleme.

79. Država je tvrdila da nagodba u Gruziji podrazumeva odricanje od određenih procesnih prava u zamenu za blažu kaznu i brže suđenje. Međutim, u domaćem pravu su zadržane najosnovnije garantije pravičnog suđenja i one su propisno primenjivane u krivičnom postupku protiv podnosioca predstavke. Tako je, pod jedan, podnosioca predstavke zastupao stručni pravni zastupnik, on je dao preliminarno odobrenje pre no što su otpočeli pregovori sa javnim tužiocem, i pisanim putem je pristao na uslove postignutog sporazuma kao što zakon nalaže a taj sporazum je potpisao i njegov advokat. Sud je kasnije razmatrao nagodbu na usmenom i javnom pretresu, tokom kojeg je ispitivao da li je nagodba postignuta bez prinude i pod inače pravičnim uslovima i da li je podnosilac predstavke spreman da ga prihvati uz potpunu svest o prirodi optužbi i moguće kazne. Država je u pogledu ostalih garantija navela činjenicu da podnosilac predstavke ne samo da je imao pravo da odbije dogovorenu nagodbu dok ju je sud razmatrao, već je i sudija, koji je bio dužan da oceni valjanost optužbi, bio ovlašćen da blokira nagodbu ukoliko ima ikakvih sumnji o krivičnoj odgovornosti podnosioca predstavke.

80. Kako bi potkrepila svoju tvrdnju da je podnosilac predstavke bio u potpunosti svestan sadržine nagodbe i da se dobrovoljno sa njom saglasio, Država se pozvala na sledeće činjenične okolnosti ovog predmeta. Prvo, podnosioca predstavke je zastupao stručan advokat po njegovom izboru još od 16. marta 2004, dana nakon njegovog hapšenja (vidi stav 15 gore u tekstu). On je 25. marta 2004. poslao dopis javnom tužiocu u kojem je izrazio nameru da saraduje i postigne dogovor sa vlastima (vidi stav 18 gore u tekstu). Podnosiocu predstavke je 1. avgusta 2004, omogućen uvid u spise krivičnog predmeta i on je 6. avgusta 2004. imenovao još jednog stručnog advokata po svom izboru (vidi stav 21 gore u tekstu). Nakon okončanja istrage i prilaganja dokaza protiv podnosioca predstavke spisima predmeta do 6. septembra 2004, javni tužilac je podigao optužnicu u kojoj je podnosioca predstavke optužio za protivpravno prisvajanje velike količine javnih sredstava. Nakon što se propisno upoznao sa optužnicom i prikupljenim dokazima, podnosilac predstavke, kog su zastupala njegova dva advokata, je ponovo potvrdio spremnost da saraduje sa vlastima i istog dana, 6. septembra 2004, je preneo deonice u fabrici državi kako bi nadoknadio štetu koju je izazvao svojim ponašanjem (vidi stavove 22 i 23 gore u tekstu).

81. Podnosilac predstavke je 9. septembra 2004. podneo još jednu pisanu izjavu javnom tužiocu. U njoj je izrazio želju da se nagodi o kazni i plati novčanu kaznu u iznosu od 35.000 GEL. Javni tužilac je istog dana obišao podnosioca predstavke u zatvoru, gde je u prisustvu njegova dva advokata u zapisnik unet sporazum koji su potpisala sva lica o kojima je reč.

Taj je zapisnik kasnije propisno razmotrio sud (vidi stavove 27-29 gore u tekstu).

82. U pogledu prikladnosti sudskog preispitivanja sporazuma o nagodbi između podnosioca predstavke i tužilaštva, Država je tvrdila da je tokom pretresa 10. septembra 2004. sudija utvrdio da je sporazum zaključen na osnovu slobodne volje podnosioca predstavke i njegove informisane saglasnosti. Država je svoje navode potkrepila prilaganjem relevantnih izvoda iz zapisnika sa pretresa. Država je istakla da je Gradski sud u Kutaisiju bio u potpunosti u mogućnosti da utvrdi da li su strane tokom pregovora o nagodbi poštovale garantije pravičnog suđenja s obzirom na to da je pred sobom imao kompletne spise predmeta, uključujući: izjavu podnosioca predstavke od 9. septembra 2004. u kojoj izražava želju da sklopi nagodbu; sam sporazum, koji su potpisali i podnosilac predstavke i njegov advokat, i javni tužilac; i predlog tužioca sudu da odobri sporazum.

83. Pored toga, kao što potvrđuje zapisnik o pretresu održanom 10. septembra 2004, Gradski sud je ispitivao podnosioca predstavke koji je nedvosmisleno ponovo izrazio interesovanje da se postupak okonča nagodbom. To je potvrdio i njegov advokat. Drugim rečima, Gradski sud je učinio sve što je mogao da obezbedi da je podnosilac predstavke slobodno i svesno sklopio nagodbu. Inače bi Gradski sud odbio nagodbu jer je bio ovlašćen da to učini po važećem domaćem pravu. Država je zatim tvrdila da je pretres održan 10. septembra 2004. bio otvoren za javnost iako je nagodba bila zaštićena klauzulom o poverljivosti (član 679-2 st. 4 ZKP), koja je bila uslovljena određenim brojem legitimnih razloga. Kako bi potkrepila ovu tvrdnju, Država je podnela pisane izjave advokata podnosioca predstavke, tužioca i zaposlenog u Pisarnici Gradskog suda u Kutaisiju od 10. i 11. jula 2007, koji su svi prisustvovali pretresu o kojem je reč. Ti su svedoci potvrdili da je pretres bio javan i da sudska uprava nije sprečila nijedno zainteresovano lice da uđe u sudnicu.

84. Konačno, Država je u pogledu nemogućnosti podnosioca predstavke da izjavi žalbu na odluku Gradskog suda u Kutaisiju od 10. septembra 2004 tvrdila da se on prihvatanjem nagodbe nedvosmisleno odrekao prava na žalbu kao i nekih drugih prava na pravično suđenje. Sve u svemu, Država je tvrdila da procesom sklapanja nagodbe, koji je za posledicu imao osuđujuću presudu protiv podnosioca predstavke izrečenu u skraćenom postupku, nisu povređeni ni član 6, st. 1 Konvencije ni član 2 Protokola br. 7.

B. Podnesci podnosioca predstavke

85. Podnosilac predstavke je tvrdio da su okončanjem krivičnog postupka protiv njega nagodbom prekršeni član 6, st. 1 Konvencije i član 2 Protokola br. 7 uz Konvenciju, jer se o optužbama protiv njega odlučivalo bez održavanja pravičnog suđenja i jer nije imao mogućnost da izjavi žalbu. Premda je prihvatanje nagodbe iziskivalo odricanje od određenih procesnih

prava, to odricanje nije bilo praćeno delotvornim zaštitnim merama od zloupotrebe pravnog postupka od strane tužilaštva. Kako bi dokazao nedostatke gruzijskog modela nagodbe uopšte, podnosilac predstavke je izneo sopstven uporedni prikaz načina na koji slični mehanizmi nagodbe funkcionišu u jednom broju drugih evropskih zemalja (konkretno, u Nemačkoj, Ujedinjenom Kraljevstvu, Italiji, Francuskoj i Rusiji). Na osnovu tog poređenja je tvrdio da mu, za razliku od pravnih sistema navedenih zemalja, gruzijski model nagodbe nije davao mogućnost da ga od početka istrage zastupa advokat i da sudiji nije davao mogućnost da u dovoljnoj meri preispita pravićnost okolnosti u kojima je nagodba sklopljena.

86. Podnosilac predstavke se pozvao na relevantne međunarodne napomene o gruzijskom modelu nagodbe i tvrdio da takav proces ne može pravićno da funkcioniše u sistemu krivićnog pravosuđa u kojem stopa osuđujućih presuda iznosi 99% (vidi stavove 57-60 gore u tekstu). Takođe se pozvao na rezultate jedne empirijske studije, po kojoj se optužena lica često odlučuju da priznaju krivicu čak i u sistemima krivićnog pravosuđa u kojima stopa oslobađajućih presuda iznosi 15-20%. Drugim rećima, ne može se reći da je njegova odluka da prihvati nagodbu bila zaista dobrovoljna. Posledićno, sklapanje nagodbe je predstavljalo jedinu stvarnu mogućnost da izbegne dugaćku kaznu zatvora. Podnosilac predstavke je s tim u vezi istakao da je u vreme kada je prihvatio nagodbu bio pritvoren u posebno nepodnošljivim i izuzetno stresnim uslovima i da je ćeliju delio sa ubicom i licem koje ga je decembra 2002. otelo i zlostavljalo. S tim u vezi je pomenuo i sistemski problem loših materijalnih uslova pritvora u svim ustanovama za izvršenje krivićnih sankcija u predmetno vreme.

87. Podnosilac predstavke se žalio da gruzijski model nagodbe tužilaštvu daje neogranićena prava i privilegije, što predstavlja zakonodavni nedostatak koji isključuje svaku mogućnost da strane postignu sporazum na manje ili više ravnopravnoj osnovi. Podnosilac predstavke se s tim u vezi ponovo pozvao na zaključke studije koju je sproveo TI Gruzije (vidi stavove 58-60 gore u tekstu). Takođe je kritikovao ćinjenicu da je po domaćem zakonodavstvu samo tužilac ali ne i optuženi mogao sudu da podnese predlog o nagodbi u predmetno vreme kao i da je tužilac, a ne sudija, bio ovlašćen da odlući o vrsti kazne koja će biti izrećena u skladu sa nagodbom. Podnosilac predstavke je takođe kritikovao nepostojanje jasne definicije pojma „saradnje u istrazi“ u domaćem pravu, što je predstavljalo zakonodavnu prazninu koja je povećavala opasnost od zloupotreba postupka.

88. Podnosilac predstavke je tvrdio da ga ni javni tužilac ni sudija nisu upozorili da će se sklapanjem pogodbe odreći svih svojih procesnih prava. Takođe se žalio na to da ovlašćenja domaćeg suda u procesu nagodbe ne predstavljaju dovoljan sistem kontrola i provera potencijalnih zloupotreba ovlašćenja od strane tužioca. Domaći sud je bio u mogućnosti samo da

razmatra sam sporazum o nagodbi i nije bio u mogućnosti da ispita kako su sprovedeni relevantni pregovori i da li je tokom tih pregovora bilo nekih zloupotreba, pošto nije bilo ni pisane ni usmene evidencije o tim pregovorima. Stoga, čak i da je Gradski sud u Kutaisiji zvanično upitao podnosioca predstavke tokom pretresa 10. septembra 2004. da li je tokom pregovora koji su prethodili bio izložen nekom obliku pritiska, takvo pitanje ne bi predstavljalo delotvornu kontrolu jer je bilo jasno da se podnosilac predstavke, koji se u to vreme nalazio u pritvoru pod kontrolom izvršne grane vlasti države, ne bi usudio da sudu prizna takvu prisilu. Pored toga, domaći sud nije pokušao da utvrdi da li je podnosilac predstavke, optuženo lice, u potpunosti shvatao činjenice koje su dovele do optužbi protiv njega.

89. Podnosilac predstavke se žalio da je Gradski sud u Kutaisiji odobrio nagodbu istog dana, te da nije objektivno bilo nemoguće proučiti spise predmeta u tako kratkom periodu. Njegovu krivicu i kaznu je zapravo utvrdio tužilac a domaći sud je formalno odobrio nalaze tužioca iako sam nije ispitaio stvar. Zatim je napomenuo je da je prenos deonica izvršen 6, 8. i 9. septembra 2004, to jest, pre no što je Gradski sud u Kutaisiju odobrio nagodbu 10. septembra 2004. i tvrdio je da bi njegovo odbijanje nagodbe predložene pred Gradskim sudom u Kutaisiju 10. septembra 2004, samo za posledicu imalo njegovo dalje lišenje slobode, pored gubitka sve ranije oduzete imovine pri čemu ne bi dobio ništa zauzvat. Podnosilac predstavke je s tim u vezi naglasio da nikad nije priznao krivicu za dela za koja je optužen. Podnosilac predstavke je na kraju ponovio pritužbu o nemogućnosti da izjavi žalbu na odluku Gradskog suda od 10. septembra 2004, kojom je osuđen na osnovu nagodbe, tvrdeći da mu relevantno krivično zakonodavstvo nije pružalo nikakvu pravnu mogućnost da osporava prinudu kojoj je bio podvrgnut tokom pregovora o nagodbi.

C. Ocena Suda

90. Sud na početku a u odgovor na empirijske argumente podnosioca predstavke o održivosti prvobitnog gruzijskog modela o nagodbi ponavlja da njegov zadatak ne može obuhvatati razmatranje toga da li je relevantni pravni okvir samo po sebi nesaglasan sa standardima iz Konvencije. To pitanje mora da se oceni uzimanjem u obzir konkretnih okolnosti krivičnog predmeta podnosioca predstavke. Sud pored toga konstatuje da se može smatrati da mogućnost optuženog da ishoduje smanjenje optužbi ili ublažavanje kazne u zamenu za priznanje krivice ili izjavu *nolo contendere* pre suđenja ili zato što je u značajnoj meri sarađivao sa istražnim organima može smatrati uobičajenom odlikom evropskih sistema krivičnog pravosuđa (vidi uporednu pravnu studiju, stavove 62-75 gore u tekstu; s tim u vezi vidi i presude u predmetima *Slavčo Kostov protiv Bugarske* [*Slavcho Kostov v. Bulgaria*], predstavka br. 28674/03, st. 17, presuda usvojena 27. novembra 2008, i *Rucinjski protiv Poljske* [*Ruciński v. Poland*], predstavka br.

33198/04, st. 12, presuda usvojena 20. februara 2007). U samom procesu nagodbe o optužbama ili kazni ne može biti ništa neprilično (vidi, *mutatis mutandis*, odluku Suda u predmetu *Babar Ahmad i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, predstavke br. 24027/07, 11949/08 i 36742/08, od 6. jula 2010). Sud se s tim u vezi priklanja stavu da nagodba, pored toga što nudi značajne koristi u smislu brzog rešavanja krivičnih predmeta i rasterećivanja sudova, tužilaca i advokata, može takođe, pod uslovom da se propisno primenjuje, predstavljati uspešni mehanizam u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala a može doprineti i smanjenju broja izrečenih kazni a time i broja zatvorenika.

91. Sud smatra da sklapanje nagodbe koje za posledicu ima odlučivanje o krivičnoj optužbi protiv optuženog u skraćenom sudskom postupku u suštini dovodi do odricanja od jednog broja procesnih prava. To samo po sebi ne može predstavljati problem jer ni slovo ni duh člana 6 ne sprečavaju neku osobu da se svojevolsjno odrekne tih garantija (vidi presudu Velikog veća u predmetu *Skopola protiv Italije br. 2 [Scoppola v. Italy (no. 2)]*, predstavka br. 10249/03, st. 135, usvojenu 17. septembra 2009). Sud s tim u vezi primećuje da je još 1987. Komitet ministara Saveta Evrope pozvao države članice da preduzmu mere u cilju pojednostavljenja redovnih sudskih postupaka, pribegavanjem, na primer, skraćenim postupcima (vidi stav 54 gore u tekstu). Međutim, temeljna načela takođe obuhvataju i ono da svako odricanje od procesnih prava mora uvek biti utvrđeno na nedvosmislen način i da moraju da postoje minimalne garantije srazmerne njegovom značaju da bi se ono smatralo delotvornim u smislu Konvencije. Pored toga, ono ne sme biti suprotno ijednom važnom javnom interesu (vidi, između ostalih, presude Suda u navedenom predmetu *Skopola (br. 2)*, st. 135-36; *Poatrimol protiv Francuske [Poitrimol v. France]* presuda usvojena 23. novembra 1993, st. 31, Serija A br. 277-A; i presuda Velikog veća u predmetu *Hermi protiv Italije*, predstavka br. 18114/02, st. 73, ECHR 2006-XII).

92. Sud stoga konstatuje da se podnosilac predstavke sklapanjem nagodbe o kazni sa tužilaštvom i izjavom *nolo contendere* u pogledu optužbi odrekao svog prava da se krivične optužbe protiv njega razmatraju u meritumu. Međutim, po analogiji sa navedenim načelima vezanim za valjanost takvih odricanja, Sud smatra da je odluka podnosioca predstavke da prihvati nagodbu trebalo da bude praćena sledećim uslovima: (a) podnosilac predstavke je trebalo da prihvati nagodbu potpuno svestan činjenica u predmetu i pravnih posledica i na istinski dobrovoljan način; i (b) sadržina nagodbe i pravičnost načina na koji su je strane sklopile su morali biti podvrgnuti dovoljnom preispitivanju suda.

93. Sud s tim u vezi prvo konstatuje da je podnosilac predstavke sam zamolio tužilaštvo da pripremi nagodbu. Drugim rečima, inicijativa je došla od njega lično a kao što spisi predmeta ukazuju, ne može se reći da ju je nametnulo tužilaštvo; podnosilac predstavke je nedvosmisleno izrazio

spremnost da nadoknadi štetu izazvanu državi (vidi stavove 14, 17, 22 i 27 gore u tekstu). Već 1. avgusta 2004. mu je dozvoljen uvid u spise krivičnog predmeta (vidi stav 21 gore u tekstu). Sud takođe primećuje da su podnosioca predstavke propisno zastupala dva stručna advokata po njegovom izboru (uporedi sa st. 79 u navedenoj presudi *Hermi protiv Italije*). Jedan od njih je počeo da se sastaje sa podnosiocem predstavke na samom početku krivičnog postupka i zastupao ga je na prvom saslušanju u okviru istrage 17. marta 2004. godine (vidi stavove 15 i 16 gore u tekstu). Dvojica advokata su sve vreme savetovala podnosioca predstavke tokom pregovora o nagodbi sa tužilaštvom a jedan od njih ga je i zastupao tokom sudskog razmatranja sporazuma. Od dodatnog je značaja činjenica da je sudija Gradskog suda u Kutaisiju, koji je bio zadužen da razmotri zakonitost nagodbe tokom pretresa 10. septembra 2004. pitao podnosioca predstavke i njegovog advokata da li je bio izložen nekoj vrsti nepriličnog pritiska tokom pregovora sa tužiocem. Sud primećuje da je podnosilac predstavke u nekoliko navrata, i pred tužilaštvom i pred sudijom, potvrdio da u potpunosti shvata sadržaj sporazuma, da su mu objašnjena njegova procesna prava i pravne posledice sporazuma, i da njegova odluka da ga prihvati nije predstavljala rezultat bilo kakve prisile ili lažnih obećanja (vidi stavove 27, 28 i 31 gore u tekstu).

94. Sud takođe konstatuje da je u pisani zapisnik unet sporazum koji su zaključili tužilac i podnosilac predstavke. Taj dokument su zatim potpisali tužilac kao i podnosilac predstavke i njegov advokat i on je podnet Gradskom sudu u Kutaisiju na razmatranje. Sud ovaj faktor smatra važnim jer su u njemu na jasan i neosporiv način izloženi precizni uslovi sporazuma kao i pregovori koji su prethodili a on je podnet sudu na razmatranje.

95. Sud pridaje značaj činjenici da sporazum između podnosioca predstavke i tužioca nije obavezivao Gradski sud u Kutaisiju po važećem domaćem pravu što predstavlja dodatnu garantiju prikladnosti sudskog razmatranja pravičnosti nagodbe. Naprotiv, Gradski sud je imao pravo da odbije taj sporazum u zavisnosti od sopstvene ocene pravičnosti uslova u njemu i postupka tokom kojeg je sklopljen. Ne samo da je sud imao pravo da oceni prikladnost kazne koju je tužilac predlagao za dela za koja je podnosilac predstavke optužen, već je bio i ovlašćen da je smanji (shodno članu 679-4, st. 1, 3, 4 i 6). Sud pored toga ima u vidu da je Gradski sud u Kutaisiju u svrhu delotvornog razmatranja uloge tužilaštva u nagodbi razmatrao da li su optužbe protiv podnosioca predstavke bile osnovane i da li su bile potkrepljene nesumnjivim dokazima (shodno članu 679-4 st. 5). Činjenica da je Gradski sud razmatrao i odobrio nagodbu tokom javnog pretresa, u skladu sa zahtevom iz člana 679-3, st. 1 ZKP, je po mišljenju Suda dodatno doprinela opštem kvalitetu sudskog razmatranja o kojem je reč.

96. Na kraju, u pogledu pritužbe podnosioca predstavke o kršenju člana 2 Protokola br. 7, Sud smatra da je normalno da obim ostvarivanja prava na

preispitivanje žalbe bude ograničeniji u pogledu osuđujuće presude zasnovane na nagodbi, koja predstavlja odricanje od prava optuženog da krivični predmet protiv njega bude razmatran u meritumu, nego kada je reč o osuđujućoj presudi izrečenoj u redovnom krivičnom postupku. Sud s tim u vezi ponavlja da države ugovornice uživaju široko polje slobodne procene u pogledu člana 2 Protokola br. 7 (vidi, između ostalog, predmet *Krombah protiv Francuske* [*Krombach v. France*], predstavka br. 29731/96, st. 96, ECHR 2001-II). Sud smatra da se podnosilac predstavke prihvatanjem nagodbe kao i odricanjem od prava na redovno suđenje odrekao prava na redovno preispitivanje žalbe. Njegovi advokati su mu objasnili ili je trebalo da mu objasne tu konkretnu pravnu posledicu nagodbe, koja je sledila iz jasno formulisane odredbe domaćeg prava (iz člana 679-7 st. 2). Analogno sa svojim ranijim nalazima u pogledu usaglašenosti nagodbe podnosioca predstavke sa načelom pravičnosti zajemčenim članom 6, st. 1 Konvencije (vidi stavove 92-95 gore u tekstu), Sud smatra da ni odricanje od prava na redovno preispitivanje žalbe ne predstavlja proizvoljno ograničenje suprotno analognom zahtevu razumnosti iz člana 2 Protokola br. 7 (u pogledu opšteg načela o korelaciji između zahteva pravičnosti iz ove dve odredbe, vidi st. 125 presude Suda u predmetu *Galstjan protiv Jermenije* [*Galstyan v. Armenia*], predstavka br. 26986/03, usvojene 15. novembra 2007).

97. U svetlu gore navedenog, Sud zaključuje da je prihvatanje nagodbe od strane podnosioca predstavke, koje je iziskivalo odricanje od prava da sud u redovnom postupku razmotri meritum njegovog predmeta i na redovno preispitivanje žalbe, nesumnjivo predstavljalo svesnu i dobrovoljnu odluku. Sudeći po okolnostima predmeta, ne bi se moglo reći da je ta odluka predstavljala posledicu bilo kakve prinude ili lažnih obećanja koje je dalo tužilaštvo, već, naprotiv, da je bila praćena dovoljnim garantijama od moguće zloupotrebe postupka. Niti Sud može da na osnovu raspoloživih spisa predmeta utvrdi da je to odricanje bilo suprotno nekom važnom javnom interesu.

98. Sledi da nisu prekršeni ni član 6, st. 1 Konvencije ni član 2 Protokola br. 7.

...

SUD IZ TIH RAZLOGA

1. *Zaključuje*, sa šest glasova za i jednim protiv, da nisu povređeni član 6, st. 1 Konvencije i član 2 Protokola br. 7 uz Konvenciju;

...

Presuda sačinjena na engleskom i prosleđena pisanim putem 29. aprila 2014, u skladu sa pravilom 77, st. 2 i 3 Poslovnika Suda.

Santjago Kesada
sekretar

Josep Kasadeval
predsednik

Uz ovu presudu je priloženo izdvojeno mišljenje sudije Đulumjan u skladu sa članom 45, st. 2 Konvencije i pravilom 74 st. 2 Poslovnika Suda.

J.C.M.
S.Q.

Izdvojena mišljenja nisu prevedena, ali su navedena na engleskom i francuskom jeziku u zvaničnoj verziji ili verzijama presude. Zvanična verzija presude može se naći u bazi podataka HUDOC koja sadrži predmete iz sudske prakse Evropskog suda.

© Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2014.

Zvanični jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod je nastao uz podršku Fiducijarnog fonda za ljudska prava Saveta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). Tekst prevoda ne obavezuje Sud, niti Sud snosi bilo kakvu odgovornost za njegov kvalitet. Prevod može biti preuzet iz baze podataka predmeta Evropskog suda za ljudska prava HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili iz kakve druge baze podataka sa kojom je Sud podelio ovaj prevod. Tekst može biti preštampan u nekomercijalne svrhe pod uslovom da se tačno naznači puni naziv predmeta, uz gore navedeno obaveštenje o autorskom pravu i uz pozivanje na Fiducijarni fond za ljudska prava Saveta Evrope. Ako nameravate da bilo koji deo ovog prevoda iskoristite u komercijalne svrhe, molimo vas da se prethodno obratite na adresu publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2014.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it.

may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2014.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echre.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.